

Södertörns nyckeltal 2007 – Gymnasieskolan

SAMMANFATTNING	3
INLEDNING.....	6
ELEVERNAS VAL OCH OMDÖMEN	8
Antalet ungdomar i gymnasieåldern ökar ytterligare något år framöver	8
Fortsatt minskning av elever som väljer kommunernas egna skolor	8
Elevenkäten ger gott betyg till Salems gymnasium.....	10
VERKSAMHETENS OCH ELEVERNAS RESULTAT	12
Färre folkbokförda 20-åringar behöriga till högskolan.....	12
Fler sökande får plats i gymnasieskolan	13
Fler elever på IV-programmet i Södertörnsregionen	13
Eleverna i Tyresö gymnasieskola bäst på att skaffa högskolebehörighet	15
Flest Tyresöungdomar fullföljer gymnasieutbildningen inom fyra år	15
Eleverna i Tyresö gymnasium bäst på att gå igenom gymnasiet på fyra år.....	16
Högst betygssnitt i Tyresö och Huddinge gymnasieskolor	19
LÄRARTÄTHET OCH SJUKFRÅNVARO	20
Högre lärartäthet i nästan samtliga Södertörnskommuner	20
Salem har sänkt sjukfrånvaron mest	20
EKONOMI	22
Priset på programmen varierar mellan 76 000 och 158 000 kronor	22
Högre elevantal ger lägre genomsnittskostnader	25
DEFINITIONER	28
FAKTA OM GYMNASIEVERKSAMHETEN I SÖDERTÖRNSKOMMUNERNA ÅR 2007	29
ELEVENKÄTEN – ETT HISTORISKT PERSPEKTIV	30

Sammanfattning

Gymnasieskolan står inför en spännande, men osäker, framtid. En ny gymnasieutredning har redan presenterat ett digert förändringsmaterial. Elevkullarna, som ökat de senaste åren, kommer nu att bli mindre för varje år som går. Det för med sig många frågor och funderingar att ta ställning till. Vilka program kommer en minskande elevgrupp att intressera sig för? Kommer de senaste årens ökade söktryck på yrkesutbildningar att hålla i sig? Vilka skolor kommer att bli populära, och vilka kommer att slås ut?

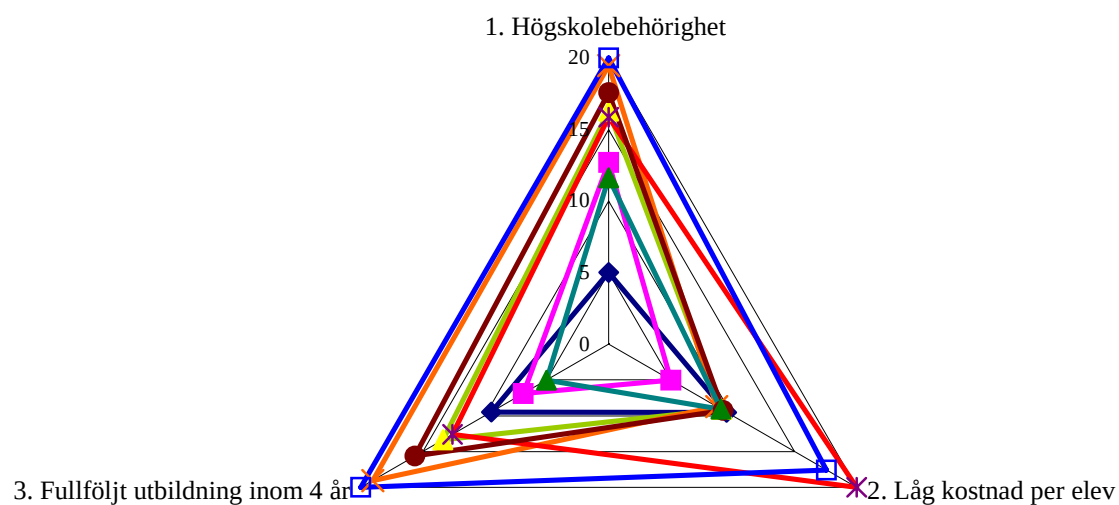
Trots ett minskande elevantal fortsätter antalet fristående gymnasieskolor att bli fler (ca 50 nya ansökningar inför höstterminen 2009 i Stockholmsregionen), och andelen elever som söker till dem ökar. Detta sätter press på huvudmännen till de kommunala gymnasie-skolorna att se över sin verksamhet. Det gäller frågor kring programutbud, men även kostnadsbilden. Hur ska kommunerna möta det minskande elevantalet utan att tumma på den höga kvaliteten i utbildningen? Många kommuner som sålt elevplatser till grann-kommuner kommer dessutom riskera att få lägre intäkter när konkurrensen hårdnar.

Redan idag har kommunerna olika strategier för att kunna erbjuda sina ungdomar den gymnasieutbildning de vill ha. Ungdomarnas förutsättningar är mycket olika utifrån föräldrars utbildningsbakgrund, socioekonomisk och utländsk bakgrund osv. Det ställer också olika krav på kommunerna och ger dem olika förutsättningar att attrahera och erbjuda ungdomarna en bra gymnasieutbildning.

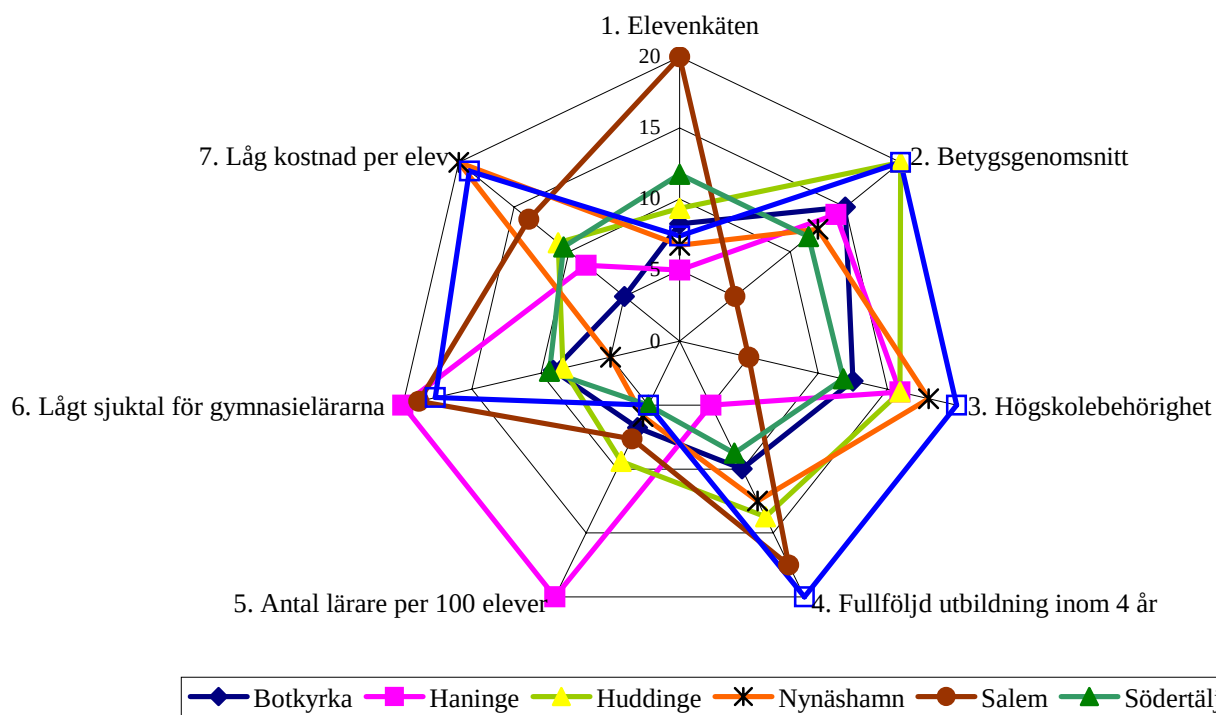
Spindeldiagram visar kommunernas resultat i förhållande till varandra

Av den officiella statistikens alla nyckeltal har vi gjort ett urval. Liksom förra året har vi valt att redovisa nyckeltalen ur både ett elev- och ett producentperspektiv. Nyckeltalen belyser dels situationen för *kommunens folkbokförda ungdomar i gymnasieåldern* samt *elever i kommunens (huvudmannens) gymnasieskolor*. Resultatet redovisas i två separata spindeldiagram, ett för respektive elevgrupp. Nykvarns kommun finns bara med i diagrammet över kommunens folkbokförda ungdomar då de inte har någon egen gymnasieskola. Spindeldiagrammet visar inte absoluta siffror utan endast relationer. Lägsta värdet är 5 och det högsta är 20.

Folkbokförda 16-19-åringar 2007

Elever i egna gymnasieskolor 2007

Topplista med nyckeltal

För att tydliggöra resultatet i spindlarna på ett annat sätt har vi rangordnat kommunerna i varje ”nyckeltalsgren” och summerat resultatet i de olika grenarna. På så sätt har vi fått en vinnare för hela nyckeltalsgruppen *folkbokförda ungdomar* och en för *elever i kommunens (huvudmannens) gymnasieskolor*. Resultatet presenteras i två tabeller. Definitionen av nyckeltalen finns längst bak i rapporten.

Folkbokförda ungdomar i kommunen

Sammanställningen av nyckeltalen över folkbokförda ungdomar i respektive kommun visar att Tyresö även i år har högst andel högskolebehöriga 20-åringar och högst andel som fullföljer utbildningen inom 4 år. Dessutom har Tyresö kommun den näst lägsta kostnaden per folkbokförd elev i jämförelsen. Lägst kostnad uppvisar Nynäshamns kommun.

	Tyresö	Nykvarn	Nynäshamn	Salem	Huddinge	Botkyrka	Södertälje	Haninge
Högskolebehörighet	1	2	4	3	4	8	7	6
Låg kostnad	2	4	1	4	4	3	4	8
Fullföljt inom 4 år	1	2	4	3	4	5	7	6
Summa	4	8	9	10	12	16	18	20

Elever i kommunens egna gymnasieskolor

Sammanställningen av nyckeltalen för elever vid kommunernas egna gymnasieskolor visar att Tyresö gymnasium är den skola som är bäst i flest avseenden; flest elever som fullföljer utbildningen inom fyra år, högst andel behöriga till högskolan samt högst betygsgenomsnitt, en förstaplacering som visserligen delas med Huddinge. Eleverna trivs bäst i Salems gymnasieskola, medan de bästa personalförutsättningarna tycks finnas i Haninges gymnasieskola. Även i denna grupp uppvisar Nynäshamn den lägsta genomsnittskostnaden.

	Tyresö	Huddinge	Salem	Nynäshamn	Haninge	Botkyrka	Södertälje
Elevenkät	3	2	1	5	6	3	6
Betygsgenomsnitt	1	1	7	5	4	3	6
Högskolebehörighet	1	3	7	2	3	5	6
Fullföljt inom 4 år	1	3	2	4	7	5	6
Antal lär/100 elever	6	2	3	5	1	4	6
Lågt sjuktal	3	5	2	6	1	4	7
Låg kostnad	2	4	3	1	7	6	5
Summa	17	20	25	28	29	30	42

Inledning

Inom Södertörn finns möjlighet för våra ungdomar att utbilda sig inom nästintill alla utbildningsområden. De utbildningar som inte erbjuds av våra egna kommuner finns inom räckhåll i andra kommuners gymnasieskolor, liksom i de många fristående skolor som finns i våra kommuner och grannkommuner. Utbildningsutbudet varierar lite grann från år till år beroende på vad eleverna efterfrågar och vad som tros vara gångbart på utbildningsmarknaden. Oavsett vilken skola eller vilket utbildningsprogram eleverna går på så har både tjänstemän och politiker ett ansvar för våra gymnasieungdomar.

Uppdraget

Syftet med rapporten är att leverera en översiktlig bild av kostnads- och serviceförhållanden inom gymnasieskolan. Rapporten ska bidra med vägledning för prioriteringar och översyner. Rapporten ska dessutom ge politiker och tjänstemän med ansvar för gymnasieskolan en bild av de likheter och skillnader som finns mellan kommunerna. Om någon kommun har uppnått anmärkningsvärda resultat vill vi även synliggöra dessa och dess orsaker, för att på det viset bidra med goda exempel att efterfölja.

Nyckeltalsgruppens arbete

Arbetsgruppen som bidragit med material, synpunkter och kommentarer till 2007 års nyckeltalsrapport har bestått av följande personer: Theres Flodman och Lars Hallström från Botkyrka; Per-Åke Olsson och Jeanette Widman från Haninge; Johnny Berndtsson och Jan Höglund från Huddinge; Siv Jansson och Agneta Johansson från Nykvarn; Margareta Bergman och Susanne Buske från Nynäshamn; Ola Forsberg (sammankallande), Jörgen Lundqvist och Agneta Sjödel från Salem; Rita Bé Aben, Joakim Graffner och Pia Svanström från Södertälje samt slutligen Madeleine Holm och Karl-Erik Säfström från Tyresö.

Liksom tidigare år har gruppen gjort ett urval av den rika flora av officiella nyckeltal som erbjuds. Elevenkäten och gymnasielärarnas sjukfrånvaro är de enda uppgifterna som inhämtats direkt från kommunerna istället för de officiella källorna. Nyckeltalen redovisas både ur ett elev- och ett producentperspektiv. Nyckeltalen beskriver dels situationen för *kommunens folkbokförda ungdomar i gymnasieåldern* samt *elever i kommunens (huvudmannens) gymnasieskolor*.

Kvaliteten på nyckeltalen är lika bra som de uppgifter som kommunerna har rapporterat till Statistiska centralbyrån och Skolverket. Samtliga kommuner har ombetts kommentera sina nyckeltal - speciellt där resultatet avviker i större utsträckning mellan åren. Kommentarer har sedan sammanställts i rapporten, där de mest intressanta delarna lyfts fram för att minska omfattningen på rapporten.

Vilken skola/program/kommun lyckas bäst med kunskapsförädlingen?

Nyckeltalsgruppen har ett fortsatt intresse av att närmare studera hur Södertörnskommunerna lyckas förädla de kunskaper eleverna redan har när de börjar gymnasiet. För att en sådan studie skall vara möjlig måste flera av de nyckeltal som hämtas från Skolverket och SCB vara mer individualiserade än vad de i dagsläget är. Vissa uppgifter tyder på att en sådan studie skulle kunna vara möjlig att genomföra inom bara något eller några år. Gruppen avvaktar med spänning vad detta kan resultera i.

Framtidens rapport

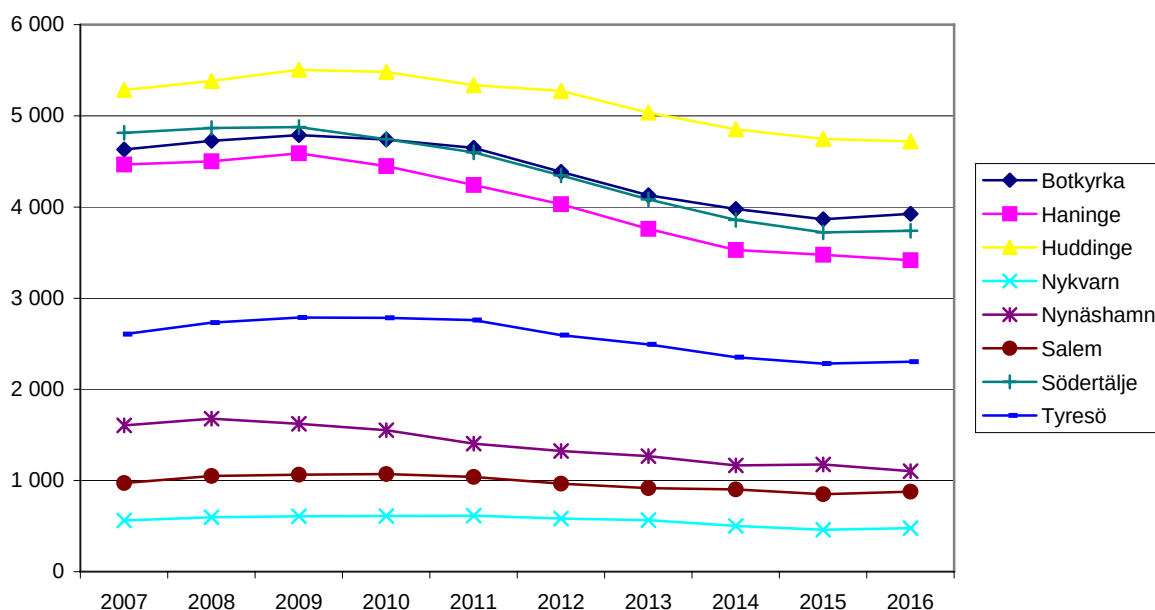
Inom de närmsta åren kan stora förändringar komma att ske inom gymnasieskolan. Den stora gymnasieutredningen som överlämnades till regeringen i våras kan komma att införas helt eller delvis. Det handlar i så fall om en omställning som skulle göra jämförelser bakåt i tiden mer eller mindre omöjliga att genomföra. För att använda ett slitet uttryck så skulle det bli som att jämföra äpplen och päron, då den föreslagna förändrade gymnasieskolan skulle uppvisa allt för stora skillnader mot den nuvarande ordningen. Hur detta kommer att påverka arbetet med nyckeltalsrapporten återstår att se.

Elevernas val och omdömen

Antalet ungdomar i gymnasieåldern ökar ytterligare något år framöver

Antalet ungdomar i gymnasieålder tros kulminera under 2009. I någon kommun sker det redan under innevarande år. Därefter väntas en minskning av elevunderlaget för gymnasieskolorna. Diagrammet nedan visar en något större minskning än vad som troligen blir fallet då vi inte tagit hänsyn till in- och utflyttning i underlaget, men trenden är tydlig. Samtliga kommuner går alltså en minskning till mötes, en minskning som rimligen bör matchas med en översyn av antalet gymnasieplatser.

Diagram 1: Elevunderlaget i Södertörnskommunerna 2007-2016

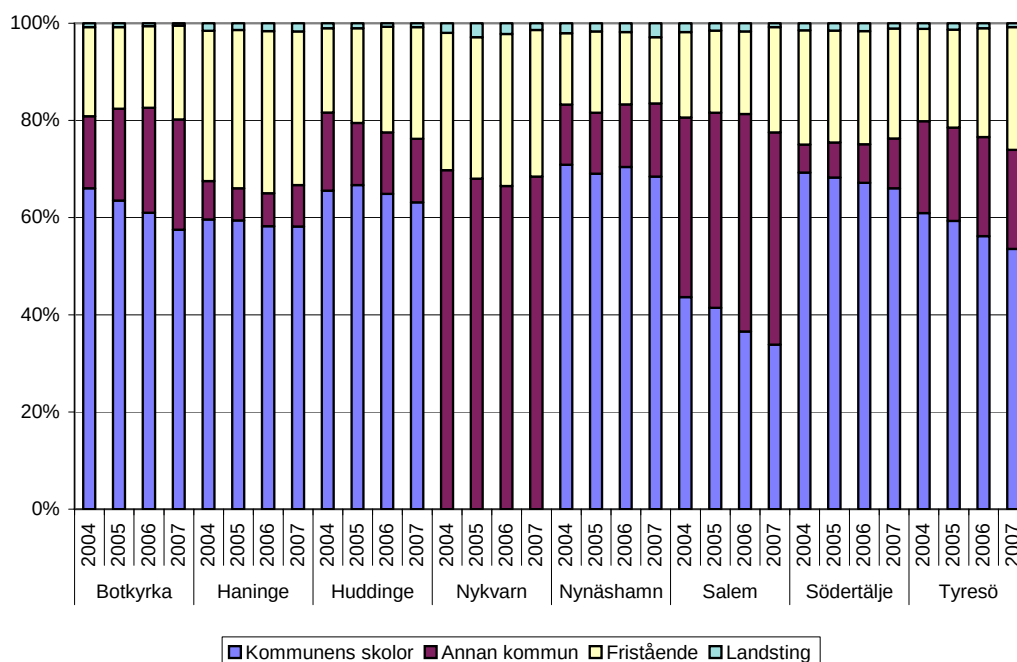
Källa: Kommunernas egna befolkningsuppgifter

Fortsatt minskning av elever som väljer kommunernas egna skolor

Samtliga Södertörnskommuner tappar egna folkbokförda elever till andra kommuners skolor eller till fristående skolor, procentuellt sett. Denna trend har pågått åtminstone sedan 2003. Nynäshamn har tidigare varit undantaget som bekräftar regeln, men jämfört med 2006 har även deras elever valt främst andra kommuners och landstings skolor framför den egna kommunala gymnasieskolan.

Salem, Botkyrka och Tyresö var först ut bland Södertörnskommunerna att låta eleverna välja var de vill gå. Det är också de kommunerna som uppvisar de mest dramatiska minskningarna av egna elever i kommunernas egna skolor under de senaste fyra åren. Inför höstterminen 2006 kunde alla Södertörnsungdomar välja fritt. Diagrammet nedan visar hur eleverna valt skolor/program efter skolans huvudman.

Diagram 2: Elevernas val av huvudman för gymnasieskola 2007/2008.

Nykvarn har ingen egen gymnasieskola. Bortsett från Nykvarn så varierar andelen elever som väljer den egna kommunens skola från 34 procent i Salem till 68 procent i Nynäshamn. Salem är en i sammanhanget liten kommun, vilket kan förklara varför en relativt liten andel elever går vid det egna gymnasiet. I Nynäshamn är det förmodligen de långa avstånden till skolor i andra kommuner som är den främsta förklaringen till den höga andelen egna elever i kommunens eget gymnasium.

Eleverna söker sig i allt större utsträckning till andra kommuners gymnasieutbildningar. Salem har den största andelen, bortsett från Nykvarn, där cirka 44 procent söker sig till andra kommuners skolor, medan det i Haninge bara är cirka 9 procent som väljer att utbilda sig vid en annan kommuns gymnasium.

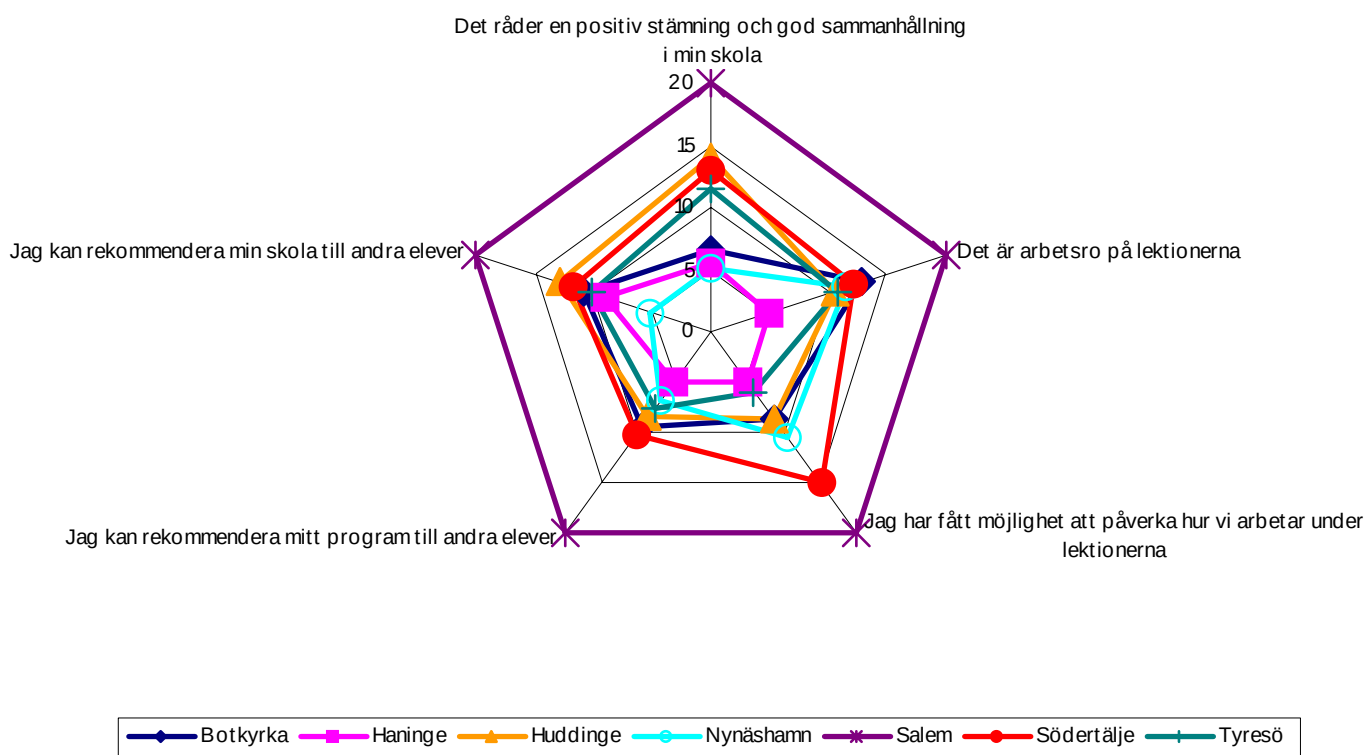
Andelen elever som väljer att läsa vid ett fristående gymnasium varierar mellan kommunerna. Högst andel återfinns i Haninge, där cirka 32 procent valde ett frigymnasium. Lägst andel är det i Nynäshamn, där cirka 14 procent går på en fristående skola. I Haninge är det relativt nytt att eleverna kan söka till andra kommuners gymnasier, vilket kan förklara både den höga andelen elever i friskolor, samt den låga andelen elever i andra kommuners skolor.

Den översta delen av staplarna visar den försvinnande lilla andel elever som läser vid någon av landstingens gymnasieskolor. Andelen varierar från 0,5 procent i Botkyrka till cirka 3 procent i Nynäshamn. Trots att det är en så liten andel elever så kan det medföra stora ekonomiska åtaganden för kommunen att ha elever vid landstingsgymnasier, vilket en senare redovisad kostnadstabell kommer åskådliggöra.

Elevenkäten ger gott betyg till Salems gymnasium

Sedan några år tillbaka genomförs samma enkätundersökning bland alla elever i gymnasieskolans årskurs 2. Enkäten har tagits fram inom ramen för gymnasiesamverkan i länet. Enkätfrågorna är många. Vi har valt frågor om trygghet och trivsel, inflytande samt helhetsomdömet. Resultatet sammanfattas i spindeldiagrammet nedan (huvudmännens skolor).

Frågor ur elevenkäten läsåret 07/08

Salems gymnasium ligger även detta år högst i fråga om elevernas trivsel. Skolan är liten, det är nära mellan elever och personal och eleverna känner sig sedda. Gymnasiet har lagt ner mycket arbete på värdegrundsfrågor med ett positivt klimat som följd. För två år sedan genomfördes en enkät bland de ungdomar som sökt gymnasieprogram utanför kommunens eget gymnasium för att få svar på varför de inte sökt sig till kommunens gymnasieskola. De vanligast förekommande svaren var att de ville till Stockholm/närmare Stockholm eller så fanns inte det program de sökte i kommunens gymnasieskola.

Eleverna i Huddinge och Södertälje rekommenderar i hög utsträckning sin skola, 77 respektive 75 procent, medan eleverna i Nynäshamn gör det i något lägre utsträckning, 63 procent. Nästan samtliga kommuner uppvisar förbättrade resultat när det gäller frågan om arbetsro på lektionerna. Nynäshamn är den kommun som uppvisar den kraftigaste förbättringen, 14 procentenheter högre än den senast genomförda enkätundersökningen. Enkätresultaten varierar mellan skolorna men även mellan olika utbildningar inom en och

samma skola. Nyckeltal på kommunnivå ger ett genomsnitt av resultaten. I förbättringsarbetet används resultaten skolvis.

De positiva svaren på frågan om möjligheten att påverka arbetet under lektionerna varierar stort mellan kommunerna, från 32 procent i Haninge till 77 procent i Salem.

Svarsfrekvensen på enkäten varierar mellan 58 procent i Salem till 88 procent i Nynäshamn. Svarsfrekvensen för Haninge avser hela gymnasieskolans samtliga årskurser, medan den i övriga kommuner avser enbart årskurs 2.

Kommun	Svarsfrekvens (%)
Botkyrka	84
Haninge	78
Huddinge	84
Nynäshamn	88
Salem	58
Södertälje	72
Tyresö	73

Den historiskt låga svarsfrekvensen i Salem förklaras av att två hela klasser föll bort när enkäten genomfördes.

För ett historiskt perspektiv över resultaten i enkätundersökningen de senaste fyra åren hänvisas läsaren till sista sidan i rapporten. Där finns en sammanställning av resultaten för samtliga frågor som vi beaktat i rapporten, kommun för kommun.

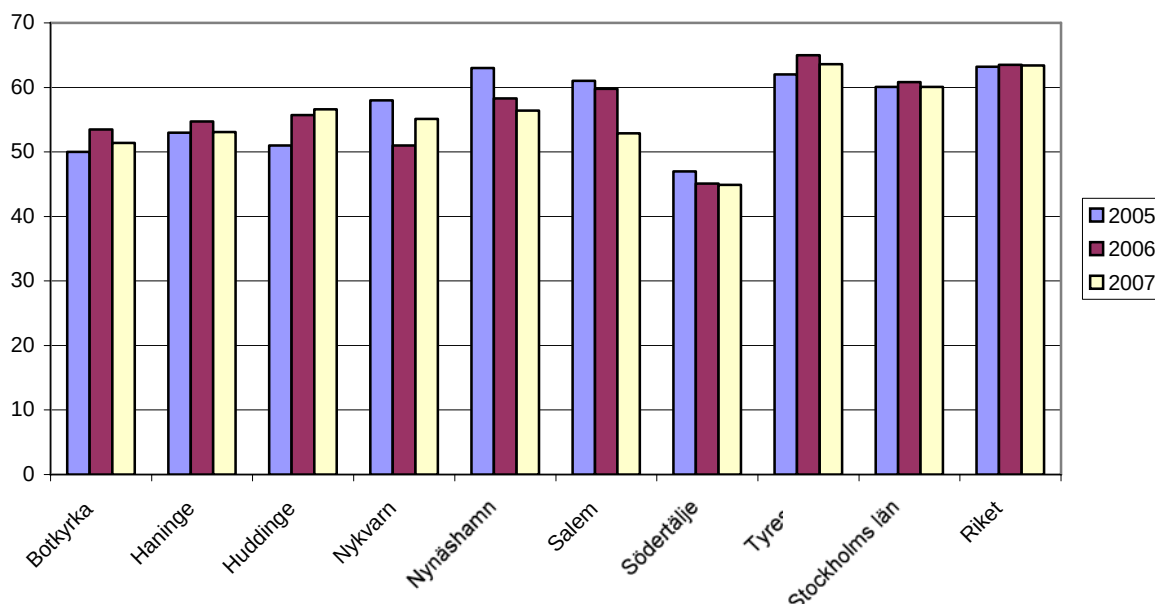
Verksamhetens och elevernas resultat

Färre folkbokförda 20-åringar behöriga till högskolan

Alla ungdomar med slutbetyg från ett nationellt eller specialutformat program med minst betyget Godkänd på minst 90 procent av programmet är behöriga att söka till universitet och högskola. Det gäller både elever som gått teoretiska och yrkesinriktade program.

Skolverket redovisar ett nyckeltal över andelen 20-åringar folkbokförda i kommunen som har ett sådant slutbetyg och därmed grundläggande behörighet till universitet och högskola. Det är en indikator på ungdomarnas olika förutsättningar för högre studier. Variationen mellan Södertörnskommunerna är stor. Se diagrammet!

Diagram 3: Andelen folkbokförda 20-åringar med högskolebehörighet
Nyckeltalet innefattar alla 20-åringar som bor i kommunen, oavsett om de läst på gymnasiet eller ej

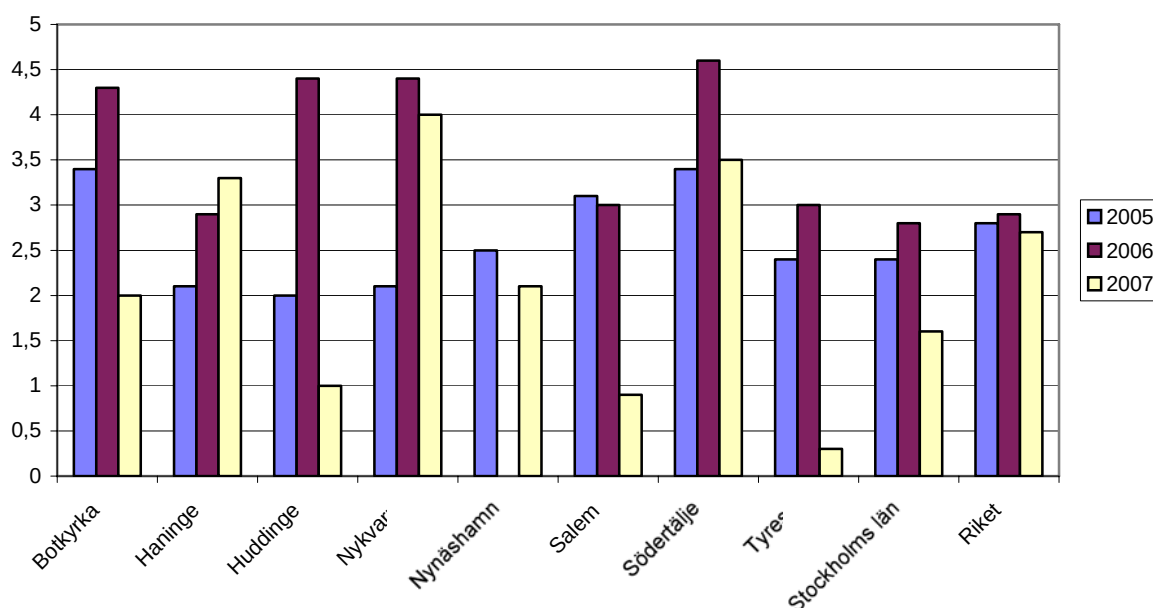
I hela regionen sjunker andelen folkbokförda 20-åringar med högskolebehörighet. Det är en trend som även syns på läns- och riksnivå, om än i väldigt liten skala på riksnivå. Endast Huddinge och Nykvarn trotsar trenden. Med tanke på att en allt större andel av eleverna går på det individuella programmet befarar vi att denna minskning kan komma att fortsätta under de närmaste åren.

I Huddinge ser man en stadigt ökande andel högskolebehöriga de senaste tre åren, vilket gör att de 2007 hamnar på en andraplacering bland Södertörnskommunerna. Där är det framförallt de egna gymnasieskolorna som bidrar till ökningen mellan 2006 och 2007. Tyresö är fortsatt bäst med cirka 64 procent behöriga. Det är också några promilleenheter högre än riksgenomsnittet. I Södertälje är det 45 procent som har högskolebehörighet. Nynäshamn menar att det är nyinflyttningar som sänker högskolebehörigheten under åren. De som flyttat till kommunen har inte gått i dess grundskolor, vilket man menar är den huvudsakliga orsaken till att de skulle ha högskolebehörighet i lägre omfattning.

Fler sökande får plats i gymnasieskolan

I samtliga kommuner utom Haninge sjunker andelen sökande men ej intagna till gymnasieskolan. För Haninges del handlar det till stor del om elever som inte är nöjda med det program de kommit in på och därför gör en omsökning vid senare tillfälle. Det gäller inte minst elever som sökt eftertraktade yrkesutbildningsplatser, men inte kommit in. I Tyresö har kommunen börjat arbeta med ett nytt projekt, som utökades under höstterminen 2007. Projektet är ett lärlingsprojekt, som är inriktat på ungdomar som hamnat utanför gymnasieskolan.

Diagram 4: Andel sökande men ej intagna till gymnasieskolan (folkbokförda) 15 oktober 2007

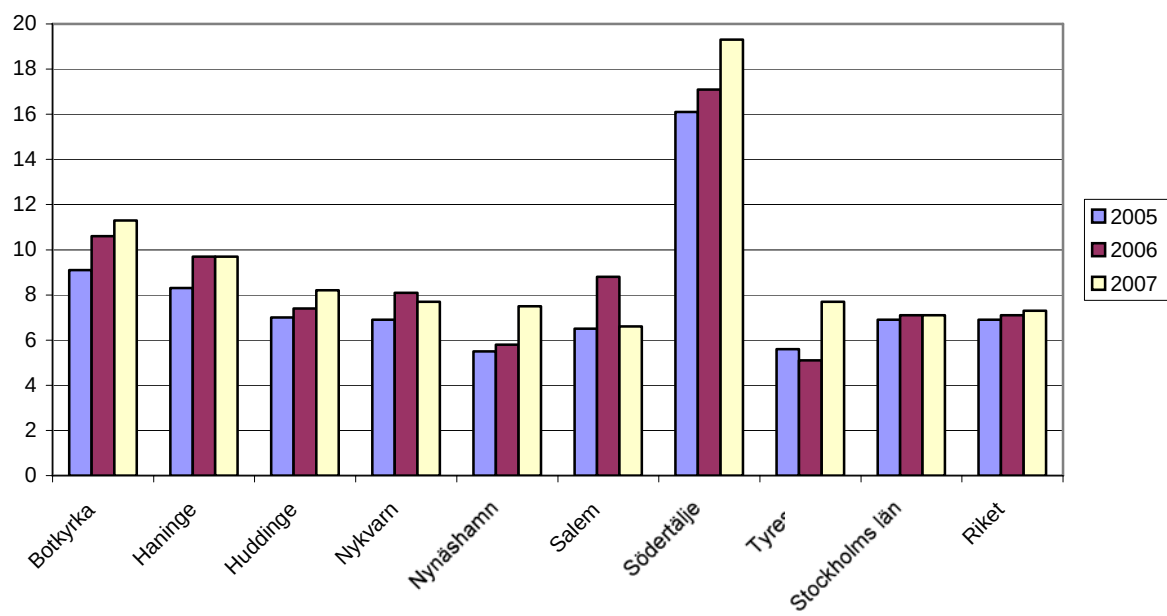
Fler elever på IV-programmet i Södertörnsregionen

Andelen elever på IV-programmet fortsätter att växa i kommunerna, men några undantag finns. I Nykvarn och Salem sjunker andelen jämfört med 2006. Salem är den enda kommunen bland de åtta Södertörnskommuner som har en andel IV-elever som är lägre än både läns- och riksgenomsnittet.

För Salems del handlar det med största sannolikhet om att de som började gymnasiet under höstterminen 2007 hade fått bättre förutsättningar i grundskolan än de årskullar som gått ut grundskolan under de två tidigare åren.

Den stora och växande andelen IV-elever i Södertälje hänger samman med att kommunen tagit emot många flyktingar under de senaste åren. Dessa räknas in i statistiken över intagna till IV-programmet då många av dem hamnar på IVIK, individuellt program särskilt utformat för invandrare.

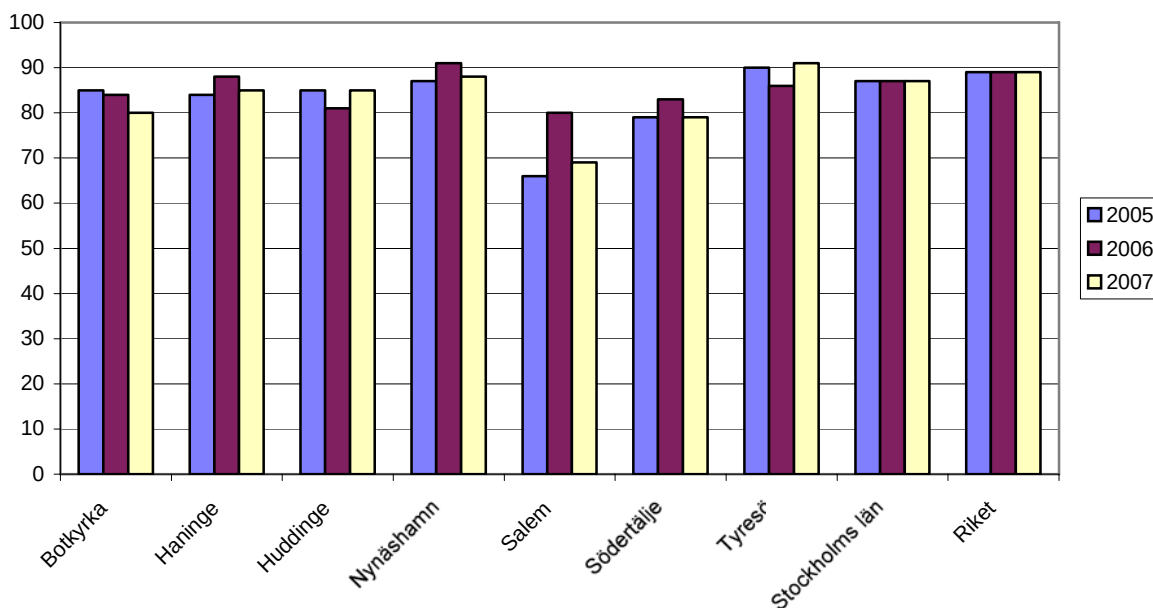
Diagram 5: Andel (%) elever på individuella programmet den 15 oktober 2007.

Eleverna i Tyresö gymnasieskola bäst på att skaffa högskolebehörighet

Det råder stor variation mellan kommunerna när det gäller andelen elever med högskolebehörighet i kommunernas egna skolor, både mellan kommunerna samt jämfört med tidigare år. De flesta kommuner visar sjunkande tal, utom Huddinge och Tyresö. Den sistnämnda kommunen är också den enda som placerar sig över riksgenomsnittet.

Diagram 6: Andelen elever med högskolebehörighet (kommunens gymnasieskolor)

Haninge kommenterar den sjunkande andelen med att allt fler väljer yrkesförberedande program än tidigare. Inom den programkategorin är andelen elever med högskolebehörighet lägre än på de studieförberedande programmen, men den är dock högre än riksgenomsnittet och i andra Södertörnskommuner.

Huddinge kan inte se någon trend, varken upp eller ner, på detta område. De ser området som en viktig utmaning för kommunens gymnasieskolor att arbeta vidare med för att öka måluppfyllelsen.

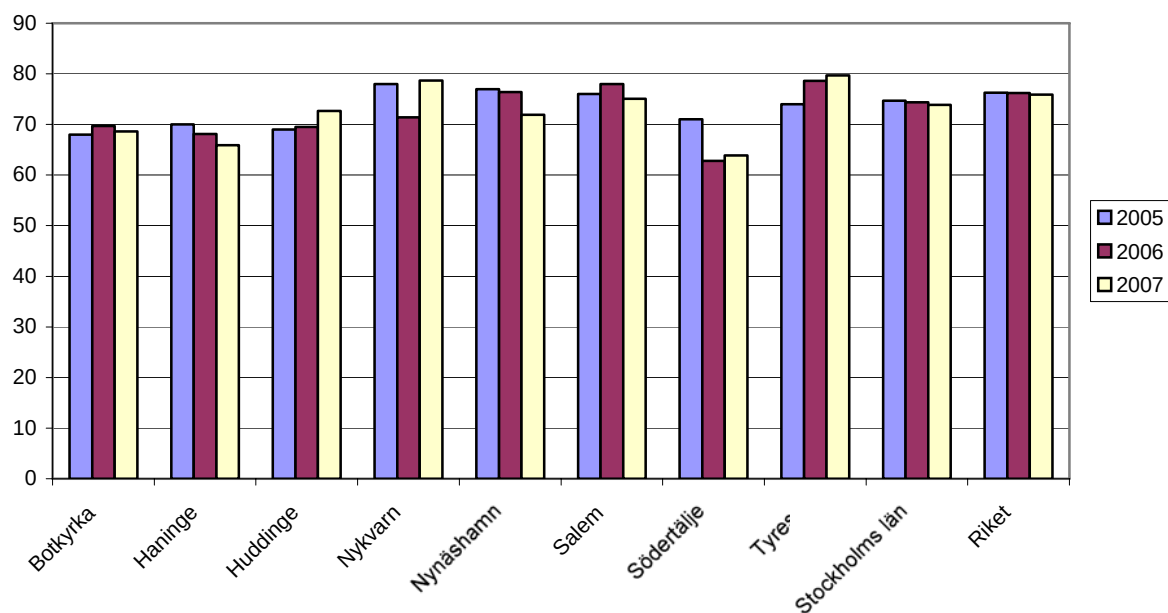
Salem förklarar den i sammanhanget rekordlåga andelen (69 procent) med att många elever läser på ett reducerat program, samt att eleverna på den populära byggutbildningen är något mindre studiemotiverade än de som läser studieförberedande program.

Anledningen till den positiva utvecklingen i Tyresö uppges vara ett noggrant och omfattande mentorsarbete, där eleven coachas och stötts.

Flest Tyresöungdomar fullföljer gymnasieutbildningen inom fyra år

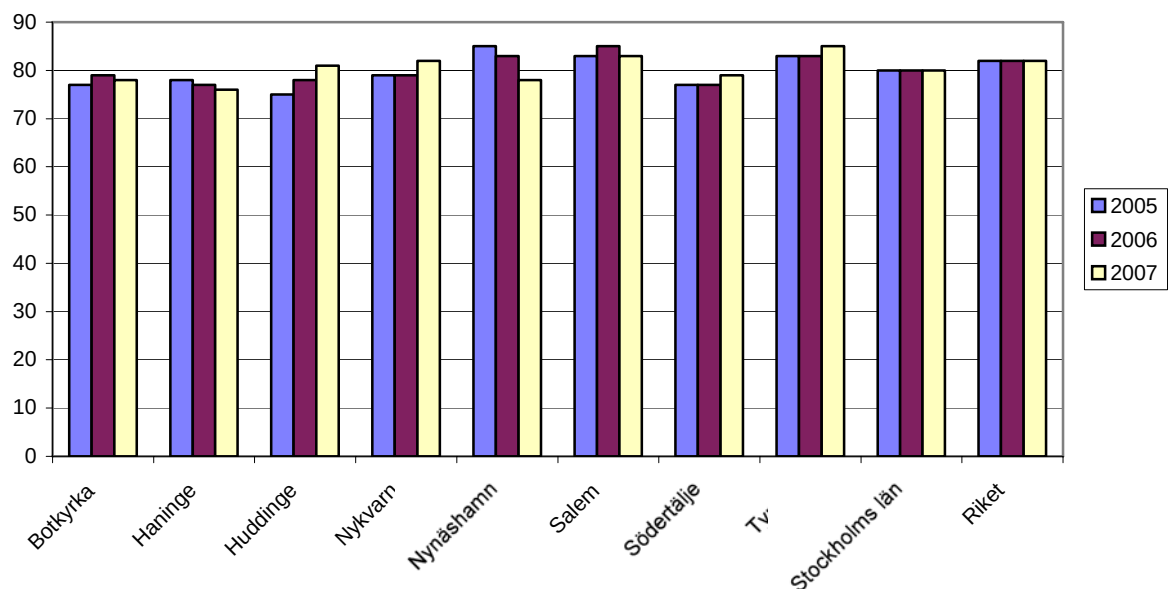
Tyresö är den kommun på Södertörn som har flest folkbokförda ungdomar som fullföljer utbildningen inom fyra år. Därefter kommer Nykvarn. Det är också de enda kommuner som har ett resultat som är högre än riksgenomsnittet. Södertälje har det lägsta resultatet med cirka 64 procent som fullföljer utbildningen inom fyra år.

Diagram 7: Andel folkbokförda elever som fullföljt utbildningen inom 4 år, inklusive IV

Räknar man bort IV-programmet blir resultatet annorlunda. Södertälje har då en betydligt högre andel folkbokförda elever som fullföljt utbildningen inom fyra år. Se diagram nedan.

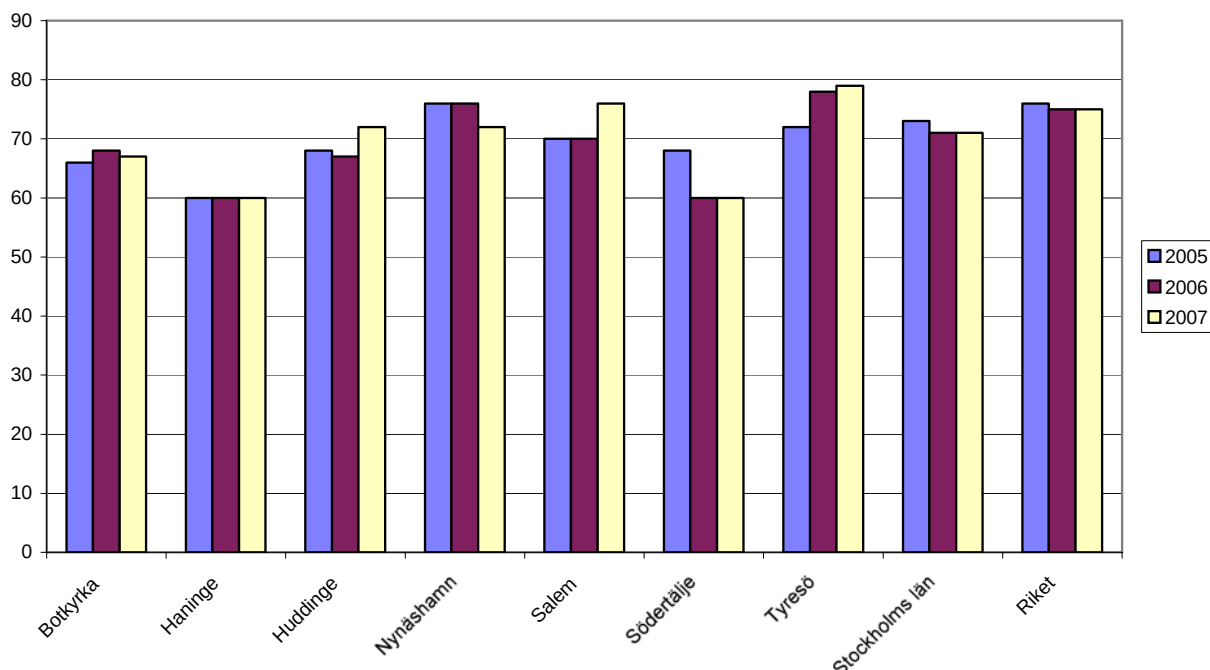
Diagram 8: Andel folkbokförda elever som fullföljt utbildningen inom 4 år, exklusive IV

Eleverna i Tyresö gymnasium bäst på att gå igenom gymnasiet på fyra år

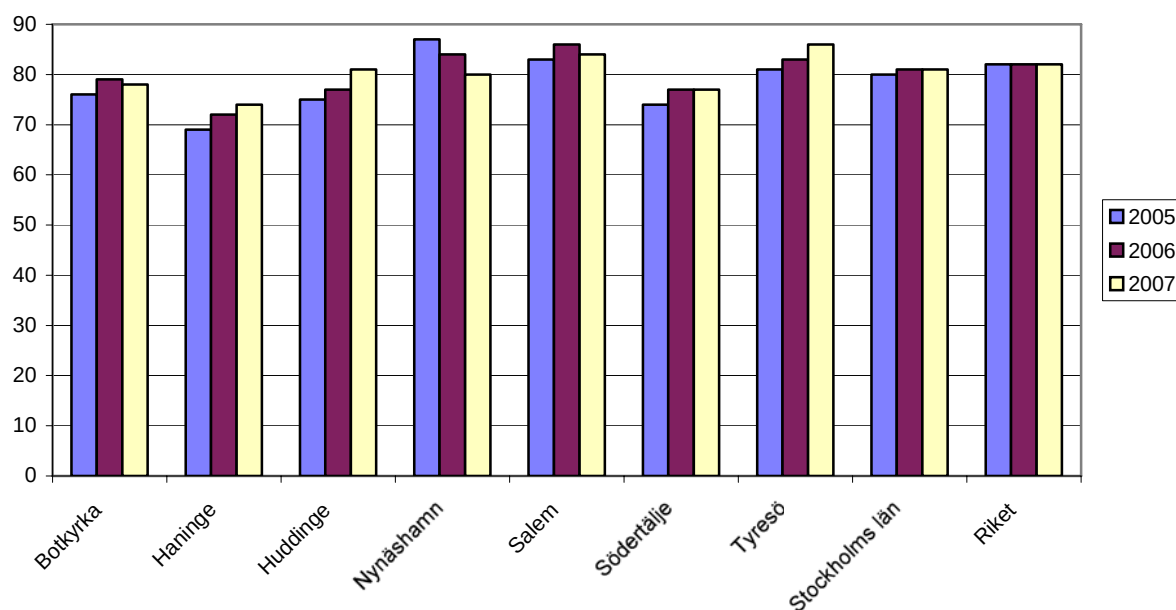
Normalt skall gymnasieutbildningen genomföras under tre år, men ibland tar det längre tid. Följande diagram visar hur stor andel av eleverna som påbörjade utbildningen 2003 som fått slutbetyg inom fyra år.

Diagram 9: Andel elev som fullföljer utbildningen inom 4 år, inklusive IV (i huvudmannens skolor).

Haninge har, tillsammans med Södertälje, den lägsta andelen som tar sig igenom gymnasiet inom fyra år, 60 procent. Jämförs Haninge gymnasiums resultat med resultatet för elever folkbokförda i Haninge ser det ut som om det är de elever som inte går i kommunens skola som drar ner resultatet, då andelen i diagrammet ovan varit konstant under de senaste tre åren. Tyresö har den högsta andelen, 79 procent, vilket även är över riksgenomsnittet. Det goda resultatet förklaras även här av den omfattande mentorsrollen som lyftes fram som förklaring tidigare i rapporten.

Diagram 10: Andel elever som fullföljer utbildningen inom 4 år, exklusive IV (i huvudmannens skolor)

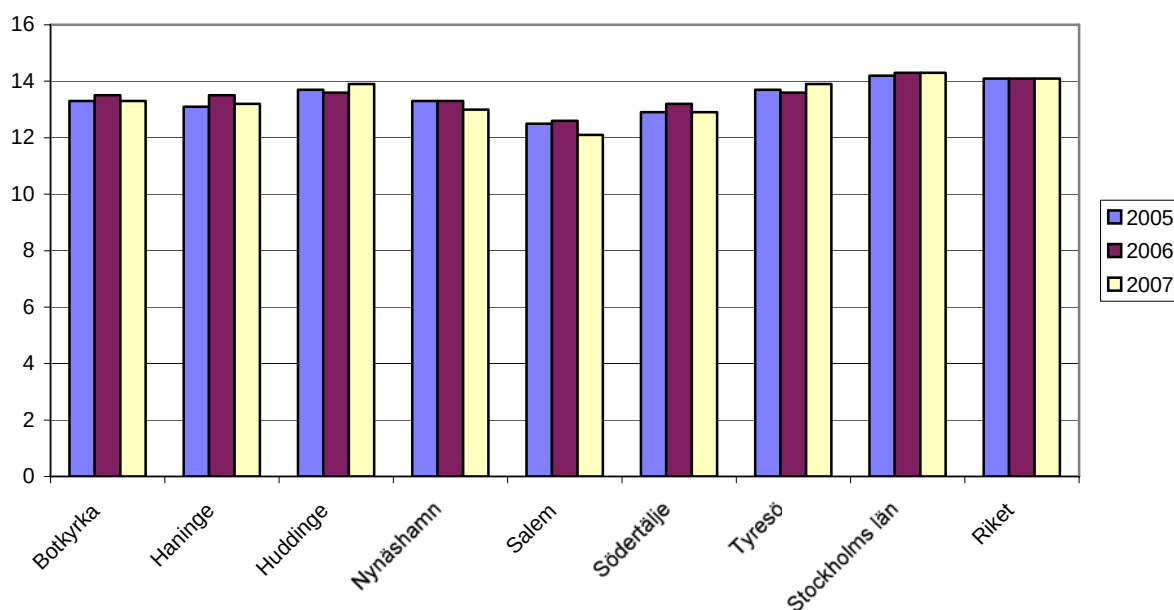
Även här blir bilden lite annorlunda när IV-eleverna exkluderas. Då har t ex Haninge en mer positiv utveckling. Även om nivån kan tyckas låg så är trenden åtminstone på väg åt rätt håll. Huddinge ser en tydlig trend uppåt, där man nu har en historiskt låg marginal till riksgenomsnittet på endast en procentenhet.

Högst betygssnitt i Tyresö och Huddinge gymnasieskolor

Bland Södertörnskommunerna har Huddinge och Tyresö även i årets rapport högst betygsgenomsnitt i sina gymnasieskolor. Salem har ett iögonenfallande dåligt resultat, som till viss del förklaras av att ungefär en tredjedel av eleverna går på den populära bygg- och plåtslagerutbildningen.

Huddinge ser ingen tydlig förbättringstendens över tid, utan en begränsad variation. Betygsgenomsnittet börjar nu närma sig riksgenomsnittet. Nynäshamn menar att en förklaring till deras sjunkande resultat kan vara sammansättningen av pojkar och flickor, där Nynäshamn har en större andel pojkar än riksgenomsnittet. Tyresö har en stor andel elever på praktiska program, vilket gör att betygsgenomsnittet blir lägre än både läns- och riksgenomsnittet. Högpresterande elever lockas i högre grad till statusfyllda skolor, företrädesvis i Stockholms innerstad.

Diagram 11: Betygsgenomsnitt i huvudmännens gymnasieskolor

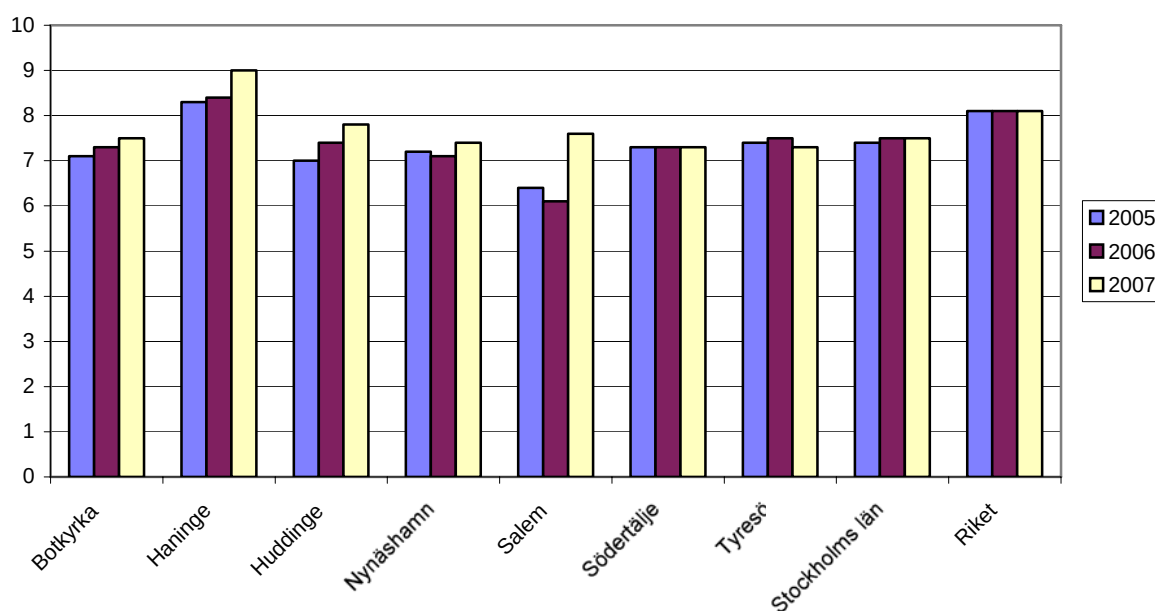
Lärartäthet och sjukfrånvaro

Utbildningsväsendet är en personalintensiv verksamhet. I denna kategori redovisar vi två nyckeltal; lärartäthet och sjukfrånvaro.

Högre lärartäthet i nästan samtliga Södertörnskommuner

Lärartätheten sammanhänger främst med programsammansättningen i kommunernas gymnasieskolor. De praktiskt inriktade programmen har en högre lärartäthet än de teoretiska.

Diagram 12: Antal lärare (omräknat till heltidstjänster) per 100 elever i kommunens gymnasieskolor.

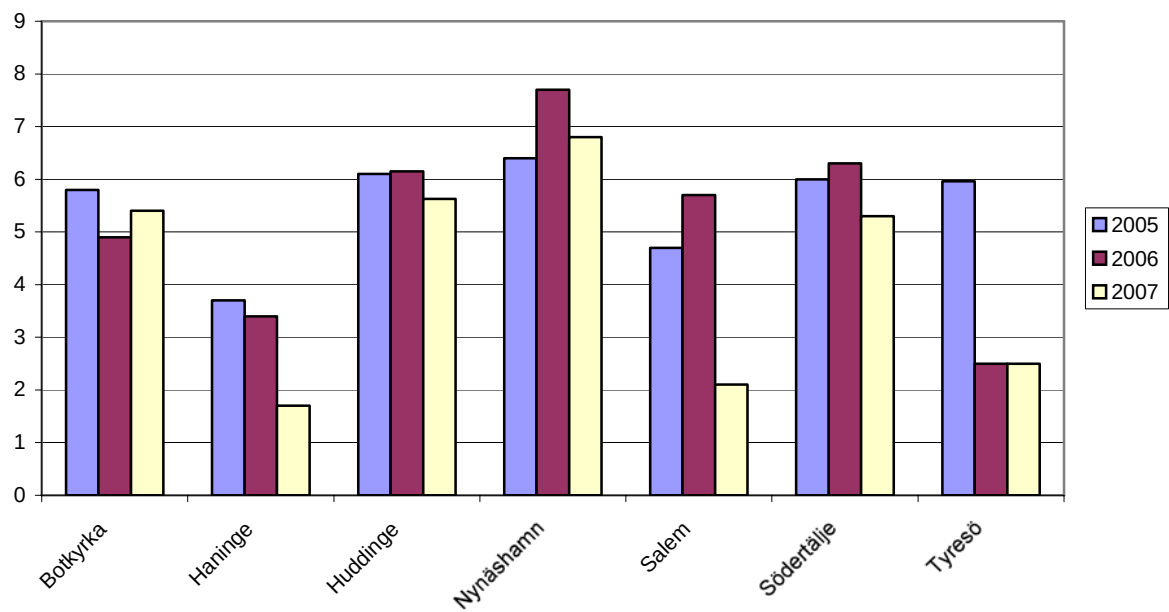
Samtliga kommuner, utom Södertälje och Tyresö, redovisar högre lärartäthet än de två tidigare åren. Tyresö förklarar den sjunkande lärartätheten med en tjänsteplanering som medger mindre luft i tjänsterna.

I Salem har lärartätheten ökat markant jämfört med 2006, men ligger trots det under riksgenomsnittet. Det förklaras, liksom tidigare år, med organisationen för den arbetsplatsförlagda utbildningen inom byggutbildningen. Halva utbildningstiden spenderas tillsammans med handledare på arbetsplatser, vilka inte rapporteras som lärare till SCB. Att lärartätheten har stigit kan förklaras av att skolan har varit fylld med elever, vilket medfört högre skolpengsintäkter för skolan och ett större utrymme att anställa personal.

Salem har sänkt sjukfrånvaron mest

Jämfört med 2006 har nästan alla kommuner sänkt sjukfrånvaron. Undantaget är Botkyrka. Salem är den kommun som har sett den mest markanta minskningen. Förklaringen är att två tidigare långtidssjukskrivna medarbetare inte längre är sjukskrivna. Nynäshamn har trots en minskning fortfarande högst andel sjukskriven personal. Det handlar nästan uteslutande om långtidssjukskrivningar. Lägst andel sjukfrånvaro återfinns i Haninge, vilket de finner glädjande.

Diagram 13: Gymnasielärarnas sjukfrånvaro i procent av överenskommen arbetstid

Ekonomi

Priset på programmen varierar mellan 76 000 och 158 000 kronor

Valet av program är det som bestämmer vilken genomsnittlig kostnad kommunen får för sina gymnasieelever, oavsett vilken typ av huvudman skolorna har. I de kommuner där en majoritet av eleverna väljer teoretiska program blir snittkostnaden lägre, medan det omvända gäller för kommuner där eleverna väljer övervägande yrkesinriktade program. Skolverkets riksprislista visar hur mycket kommunerna är skyldiga att betala friskolorna för en plats på de nationella programmen när kommunen inte själv anordnar programmet. Kostnaden är baserad på den så kallade efterkalkylen som kommunerna frivilligt lämnar in till Skolverket. Riksprislistan ger en god, men dock ofullständig, bild av hur kostnaden kan skilja sig åt mellan olika gymnasieprogram. Genomsnittlig kostnadsökning mellan 2007 och 2008 var 0,5 procent.

Tabell: Skolverkets riksprislista

Program	Kronor per elev 2007	Kronor per elev 2008	Procentuell förändring
Naturbruksprogrammet	154 800	157 600	1,8
Industriprogrammet	123 700	123 800	0,1
Estetiska programmet, musikinriktning	122 100	123 500	1,1
Fordonsprogrammet	122 500	120 800	-1,4
Energiprogrammet	110 700	111 100	0,4
Byggprogrammet	107 200	106 500	-0,7
Livsmedelsprogrammet	105 500	104 700	-0,8
Elprogrammet	103 400	103 900	0,5
Hotell- och restaurangprogrammet	100 400	101 700	1,3
Hantverksprogrammet	98 100	98 300	0,2
Estetiska programmet	96 900	98 000	1,1
Medieprogrammet	92 900	95 700	3,0
Teknikprogrammet	88 300	89 400	1,2
Omvårdnadsprogrammet	88 100	87 500	-0,7
Naturvetenskapsprogrammet	81 800	82 000	0,2
Barn- och fritidsprogrammet	80 500	80 700	0,2
Handels- och administrationsprogrammet	80 500	80 600	0,1
Samhällsvetenskapsprogrammet	75 700	76 100	0,5

Naturbruksprogrammet, som är dyrast, kostar något mer än dubbelt så mycket som samhällsvetenskapsprogrammet, som är billigast. Det betyder att kommunen får betala cirka 245 000 kronor mer för en fullständig utbildning på naturbruksprogrammet jämfört med samhällsvetenskapsprogrammet. En elev på fordonsprogrammet kostar kommunerna 116 000 kronor mer än en elev på naturvetarprogrammet under sin gymnasieutbildning.

Priset skiljer sig också åt mellan huvudmännen. Mest kostar en plats på landstingets gymnasium. De fristående gymnasieskolorna har den lägsta snittkostnaden i samtliga kommuner utom i Nykvarn och Tyresö. För Nykvarns del beror det på att de inte har någon egen gymnasieskola, och därför alltid måste betala enligt riksprislistan till fristående skolor. Det blir ofta lite dyrare än när priset bestäms av den egna gymnasieskolans kostnader. Högst snittkostnad har andra kommuners program. Priset till andra kommuner bestäms helt och hållet av den anordnande kommunens kostnader för utbildningen.

Tabell: Kostnad per elev; skolkategori och totalt år 2007

Kategori	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nykvarn	Nynäshamn	Salem	Södertälje	Tyresö
Huvudmannens	98 344	92 433	88 155	0	72 886	83 682	88 966	74 523
Annan kommuns	83 107	92 134	92 008	73 731	90 052	84 749	91 416	91620
Fristående	82 110	71 495	80 760	88 008	72 479	80 843	82 231	77 079
Landstingets	161 000	122 036	133 793	129 833	128 143	182 909	145 312	0
Totalt per elev	94 135	88 946	89 877	88 016	79 207	86 366	89 695	80 046

Lägst kostnad per elev har Nynäshamn, tätt följd av Tyresö. Kostnaden i Nynäshamn har dock ökat med 5,1 procent (se tabell nedan) jämfört med 2006. Kostnaden per elev i kommunens egen gymnasieskola har ökat med 0,2 procent. Kostnadsökningen syns även i de andra kommunerna. Botkyrka har en kostnadsökning per elev på 14,9 procent i egna kommunen, vilket är högst bland jämförda kommuner. Orsaken är dels ökade lokalkostnader, men framförallt övriga kostnader har ökat mycket, bl. a. beror det på en omfördelning av IT-kostnaderna i kommunen. Denna kostnadsökning medför att Botkyrka även har högsta ökningen av totala kostnader per elev i jämförelsen (10,4%).

Haninge har den lägsta genomsnittskostnaden för elever som läser vid fristående skolor. Det hänger samman med vilka program dessa elever läser. En stor del av eleverna har valt teoretiska program, för vilka prislappen är lägre. På den egna skolan läser eleverna i större utsträckning yrkesförberedande program. Den högsta genomsnittskostnaden för elever i fristående skolor har Nykvarn. Det beror på att kommunen saknar egen gymnasieskola och betalar alla program enligt riksprislistan.

Tabell: Kostnadsförändring 2006-2007 (%) per elev, skolkategori och totalt

Kategori	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nykvarn	Nynäshamn	Salem	Södertälje	Tyresö
Huvudmannens	14,9 %	-3,3 %	3,0 %		0,2 %	1,1 %	5,9 %	3,6 %
Annan kommuns	-1,0 %	10,0 %	3,6 %	0,3 %	-0,2 %	-2,0 %	-8,7 %	0,1 %
Fristående	1,4 %	0,4 %	0,6 %	-0,9 %	-3,8 %	5,7 %	6,7 %	5,9 %
Landstingets	45,5 %	-1,2 %	0,6 %	-15,9 %	-1,4 %	29,2 %	-2,0 %	
Totalt per elev	10,4 %	-0,7 %	4,9 %	2,3 %	5,1 %	1,0 %	4,7 %	3,1 %

Vilket program eleverna väljer är det som avgör snittkostnaden. Följande tabell ger en bild av hur eleverna fördelas mellan de olika programtyperna inom kommunen. Skolverket redovisar inte vilken typ av program elever vid fristående skolor läser, men vår erfarenhet är att lejonparten av de eleverna läser ett teoretiskt program.

Tabell: Elevernas program läsåret 2007/2008

	NV, SP, TE samt IB	Övriga nationella program	Specialutformat program	Individuella program	Utbildning vid fristående skola
	%	%	%	%	%
Botkyrka	26,2	23,9	19,6	11,0	19,3
Haninge	21,7	34,7	2,5	9,5	31,6
Huddinge	32,0	22,6	14,4	7,9	23,0
Nykvarn	20,5	25,5	16,4	7,5	30,2
Nynäshamn	32,5	44,5	2,0	7,4	13,6
Salem	24,5	22,0	25,4	6,5	21,7
Södertälje	20,5	21,7	16,8	18,5	22,6
Tyresö	22,7	29,9	14,7	7,5	25,3
Länet	29,9	19,7	11,0	8,0	31,0
Riket	28,2	36,3	10,2	8,0	17,4

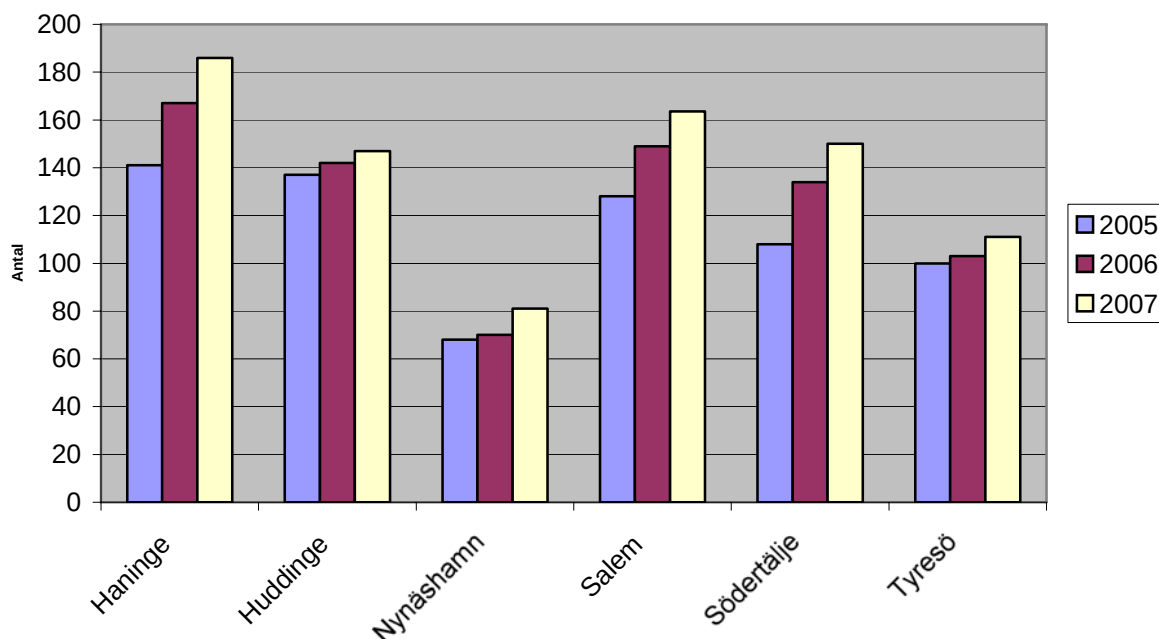
Högre elevantal ger lägre genomsnittskostnader

Antalet gymnasieelever fortsätter att öka ytterligare något år framöver. När elevantalet stiger sjunker den genomsnittliga kostnaden, i de flesta fall. Nedan presenteras diagram över såväl elevantal som kostnadsbild för två gymnasieprogram som finns i de flesta av de jämförda kommunerna. Det är byggprogrammet, som får representera de yrkesförberedande programmen, och naturvetenskapsprogrammet, ett av två studieförberedande program.

Ökat söktryck på byggutbildningar

Under de tre senaste åren har samtliga kommuner som erbjuder byggprogrammet sett ett allt högre elevantal. Salems gymnasieskola, som är en av de allra minsta på Södertörn, har nu den näst mest populära byggutbildningen, sett till antal elever. Elevökningen för med sig både positiva och negativa konsekvenser. Positivt är att meritvärdet kan förmodas höjas när kraven för att antas blir lite högre. Negativt är naturligtvis att så många elever inte kan bli antagna till vald utbildning på grund av platsbrist. Att bygga ut platsantalet på ett sådant program är väldigt kostsamt och sker inte i en handvändning. Det är väldigt ovanligt att fristående gymnasier erbjuder byggprogrammet, och andra kostnadskrävande yrkesinriktade program. Därför får kommunerna ofta behålla sina egna elever inom kommunens skolor när det gäller denna typ av utbildning.

Diagram 14: Antal elever på byggprogrammet 2005-2007 (huvudmannens skolor)

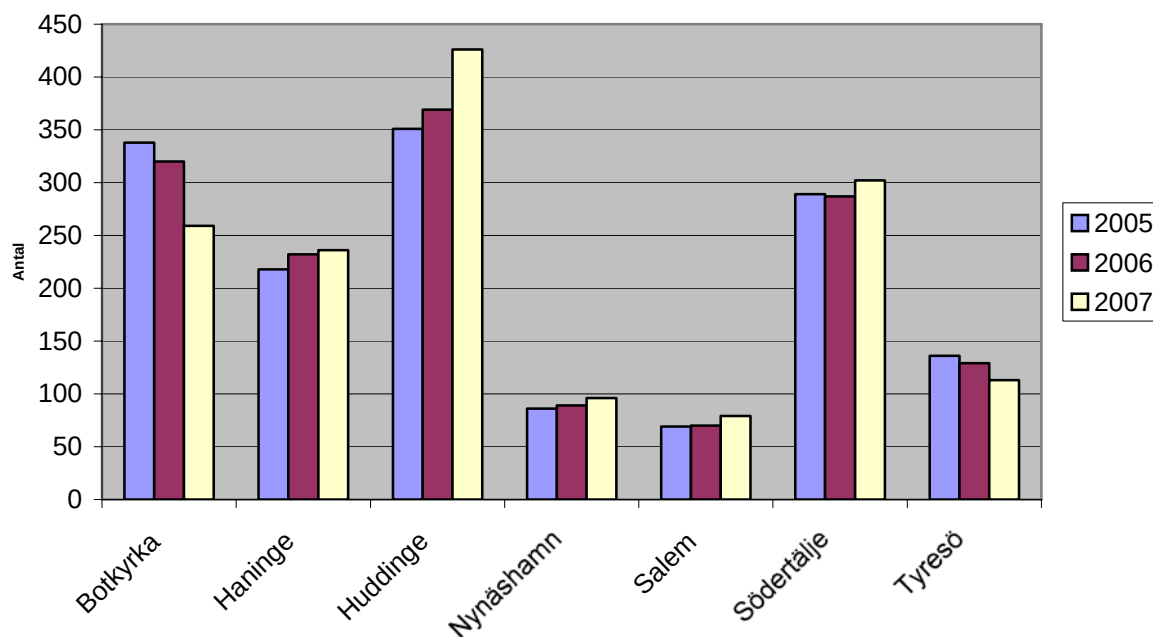

Något högre intresse för naturvetenskapsprogrammet

Det är en blandad utveckling som visas för elevantalet på naturvetenskapsprogrammet inom jämförda kommuner. Botkyrka redovisar en kraftig minskning på cirka 25 procent, eller 79 elever under de tre senast redovisade åren. Även Tyresö ser en minskning, dock inte lika markant som utvecklingen i Botkyrka. Huddinge däremot visar en kraftig uppgång i elevantalet. Det beror på att ett par nya naturvetenskapliga utbildningar startades under 2007

för att möta samhällets förändrade krav och förväntningar. När det gäller det naturvetenskapliga programmet konkurrerar kommunerna med många fristående skolor om samma elever. Detta avspeglas naturligtvis i nedanstående diagram. Det är inte nödvändigtvis så att ett lägre elevantal på kommunernas NV-program är synonymt med ett allmänt ointresse för programmet.

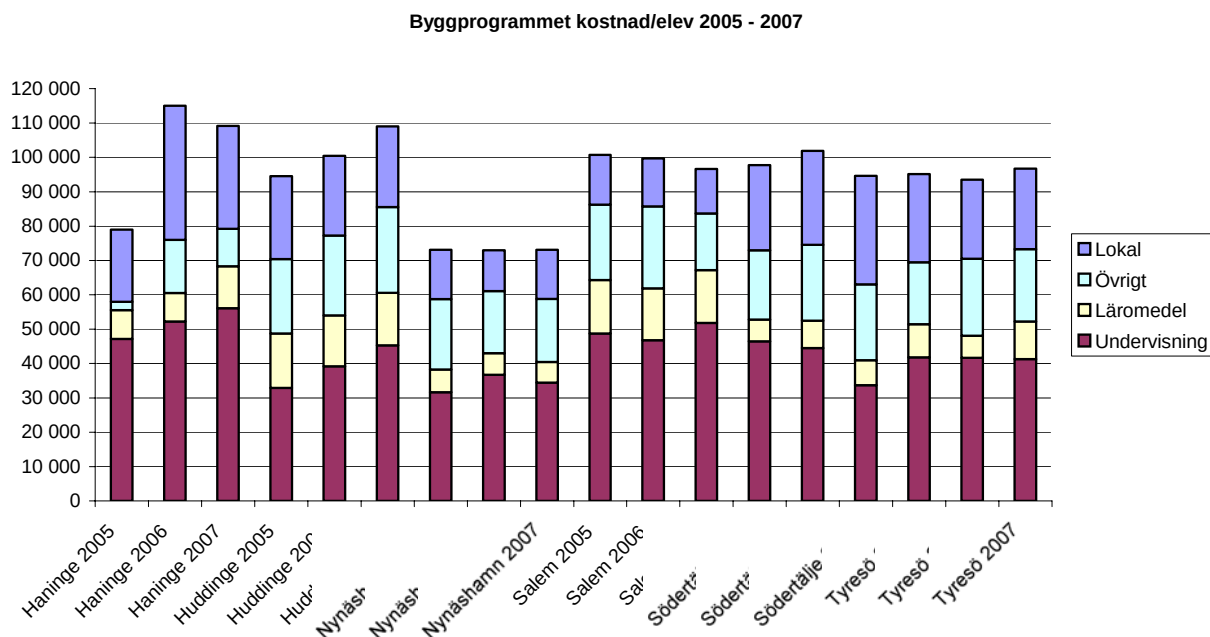
Diagram 15: Antal elever 2005-2007 på naturvetenskapsprogrammet

Fler elever ger lägre genomsnittspris

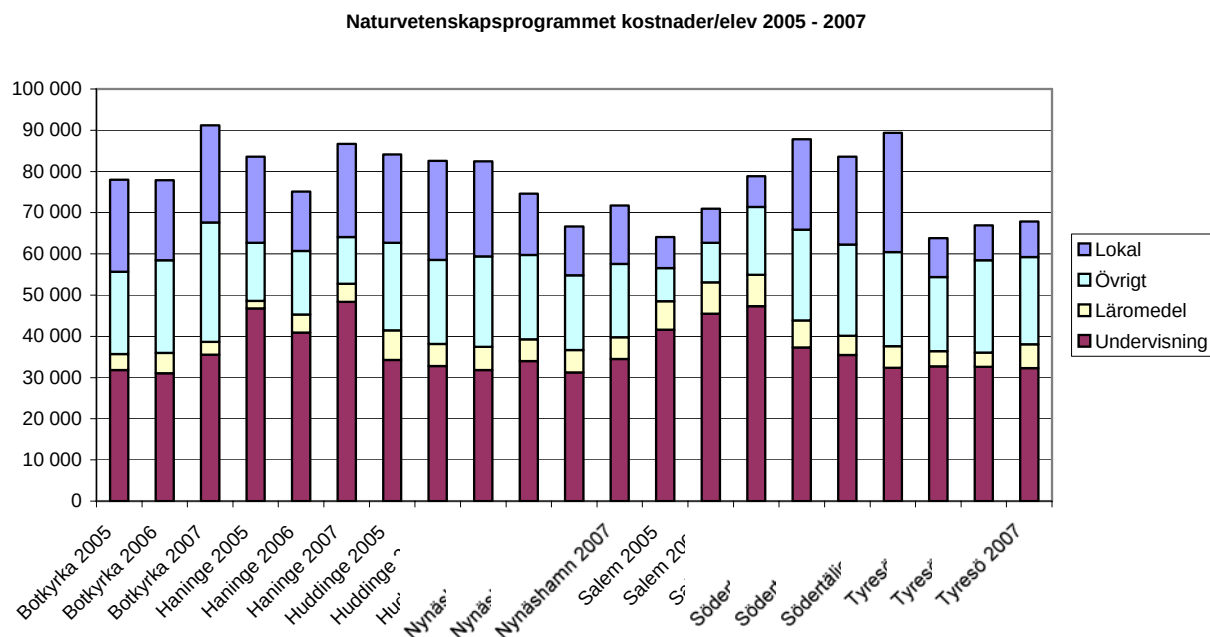
De flesta kommuner ser en sjunkande kostnad i takt med högre elevantal på byggprogrammet. Undantaget är Huddinge som satsat på mindre undervisningsgrupper.

Diagram 16: Kostnad per elev på byggprogrammet 2005-2007

Fler kommuner har en ökande genomsnittskostnad per elev på naturvetenskapliga programmet. För Botkyrkas del hänger det till viss del samman med den kraftiga elevtappet. I Huddinge råder omvända förhållanden. För samtliga kommuner har relativt höga löneökningar betalats ut under 2007, vilket naturligtvis påverkar genomsnittskostnaden negativt.

Diagram 17: Kostnader på NV-programmet 2005-2007.

Definitioner

Definition av nyckeltalen i spindeldiagram 2

Nyckeltal 1: Elevernas omdömen om sitt val av program och skola

Sedan några år tillbaka genomförs samma enkätundersökning bland alla elever i årskurs 2. Enkäten har tagits fram inom ramen för gymnasiesamverkan i Stockholms län. Enkätfrågorna är många och vi har valt att redovisa frågorna om trygghet och trivsel, inflytande samt helhetsomdömet.

Nyckeltal 2: Betygsgenomsnitt i huvudmännens gymnasieskolor

Definition: Genomsnittliga betygspoäng är en meritvärderingsmodell som används vid antagning till högskolan. Varje betygssteg anges som ett siffervärde och poängen viktas med hänsyn tagen till kursernas omfattning. Om en elev har betyget "Väl godkänd" på alla kurser har eleven 15 i genomsnittlig betygspoäng.

Nyckeltal 3: Andelen elever med högskolebehörighet

Skolverkets definition: Grundläggande behörighet till högskola har den som fått lägst betyget "Godkänd" på kurser som omfattar minst 90 procent av de gymnasiepoäng som krävs för ett fullständigt nationellt eller specialutformat program. Här anges andelen elever med grundläggande behörighet till högskola av samtliga elever med slutbetyg de respektive åren.

Nyckeltal 4: Andel elev som fullföljer utbildningen inom 4 år

Skolverkets definition: Alla gymnasieprogram, med undantag av det individuella programmet, är normalt treåriga. Det innebär att en elev normalt sett skall ha fått slutbetyg efter tre år. För att få slutbetyg krävs dock att eleven betygssatts i alla de kurser som ingår i elevernas studieplan vilket gör att det ibland kan ta längre tid än tre år att få slutbetyg. Det gäller också elever som börjat på ett program och sedan bytt till ett annat program och för elever som gjort studieuppehåll, kanske för utlandsstudier.

Alla elever i år 3 i gymnasieskolan får inte slutbetyg efter läsårets slut då ett eller flera kursbetyg saknas. Det kan finnas flera anledningar till att betyg inte har kunnat sättas. De vanligaste är att frånvaron i ett ämne varit för hög, specialarbetet/projektarbetet har inte blivit godkänt i tid eller att eleven har lämnat gymnasieskolan i förtid.

Nyckeltalet anger andelen elever per program som senast det givna året fått slutbetyg fyra år efter det att de började i gymnasieskolan. Med "år" menas läget efter vårterminens slut det valda året. Exempel: Statistiken för år 2000 visas utfall för elever som började i gymnasieskolan hösten 1996 och som fått slutbetyg senast våren 2000 (inom fyra år). Redovisningen görs för det program och för den skola eleverna började på som nybörjare för fyra år sedan, även om eleverna fått slutbetyg efter att ha bytt program eller bytt skola/ort

Nyckeltal 5: Antal lärare, omr till heltidstjänster per 100 elever i kommunens gymnasieskolor.

Källa: Skolverket.

Nyckeltal 6: Gymnasielärarnas sjukfrånvaro i procent av överenskommen arbetstid.

Källa: Kommunernas obligatoriska sjukredovisning

Nyckeltal 7: Kostnad per elev

Källa: Räkenskapssammandragen till SCB

Elevantal och kostnader för bygg- och NV-programmet som redovisas bygger på uppgifter från "efterkalkylen" till SCB. Efterkalkylen bygger i sin tur på uppgifter från Räkenskapssammandraget (RS) som kommunerna lämnar till SCB efter bokslut.

Fakta om gymnasieverksamheten i Södertörnskommunerna år 2007

	Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nynäshamn	Salem	Södertälje	Tyresö
Antal gymnasieelever							
Egen kommunal skola	2411	2292	3317	877	509	2936	1367
Friskola	653	1105	882	166	140	883	450
Andra kommuner	739	291	516	185	343	381	411
Landsting	8	72	29	36	6	42	0
Från andra kommuner	421	305	795	41	236	595	313
Antal gymnasieskolor							
Kommunala	3	6	4	1	1	6	1
Friskolor	1	2	1	0	0	7	0
Program vid kommunala gymnasieskolor							
BF-Barn- och fritidsprogram		X	X		X	X	X
BP-Bygghandelsprogram		X	X	X		X	X
EC-Elprogram	X	X	X	X		X	X
EN-Energiprogram			X				
ES-estetiskt program	X	X	X	X		X	
ESMU-Eстетiskt musikprogram		X		X		X	X
FP-Fordonsprogram	X	X	X			X	X
HP-Handels och administrationsprogram	X	X	X	X		X	X
HV-Hantverksprogram	X		X			X	
HR-Hotell och restaurang	X	X	X	X		X	
IP-Industriprogram		X					
LP-Livsmedelsprogram							
MP-Medieprogram	X	X	X				X
NP-Naturbruksprogram							
NV-Naturvetenskapsprogram	X	X	X	X	X	X	X
OP-Omvårdnadsprogram	X	X	X	X		X	
SP-Samhällsvetenskapsprogram	X	X	X	X	X	X	X
TE-Tekniskt program	X	X	X	X	X	X	X
IB-International Baccalaureate						X	
Specialutformade program							
Individuellt program	X	X	X	X	X	X	X
SMBP					X	X	
SMEN						X	
SMES						X	
SMFP						X	
SMIP						X	
SMNV	X					X	
SMOP						X	
SMSP	X	X	X			X	X
SMTE						X	
IVIK	X					X	

Elevenkäten – ett historiskt perspektiv

		Botkyrka	Haninge	Huddinge	Nynäshamn	Salem	Södertälje	Tyresö
Svarsfrekvens	2005	64 %	?	88 %	77 %	68 %	Deltog ej	80 %
	2006	72 %	?	84 %	83 %	75 %	70 %	78 %
	2007	73 %	83 %	87 %	84 %	93 %	70 %	72 %
	2008	84 %	78 %	84 %	88 %	58 %	72 %	73 %
		Procent instämmer	Procent instämmer	Procent instämmer	Procent instämmer	Procent instämmer	Procent instämmer	Procent instämmer
Stämning & samman- hållning	2005	62 %	61 %	80 %	57 %	84 %		75 %
	2006	65 %	52 %	77 %	68 %	95 %	69 %	73 %
	2007	64 %	63 %	80 %	52 %	89 %	75 %	84 %
	2008	68 %	66 %	82 %	65 %	93 %	80 %	77 %
Arbetsro	2005	60 %	46 %	56 %	48 %	63 %		60 %
	2006	58 %	51 %	60 %	40 %	73 %	67 %	60 %
	2007	59 %	45 %	56 %	43 %	72 %	60 %	57 %
	2008	61 %	39 %	54 %	57 %	81 %	59 %	55 %
Möjlighet att påverka	2005	58 %	30 %	44 %	55 %	42 %		33 %
	2006	31 %	50 %	39 %	53 %	59 %	54 %	37 %
	2007	35 %	31 %	40 %	52 %	58 %	66 %	37 %
	2008	43 %	32 %	43 %	49 %	77 %	62 %	35 %
Rekommen- dera program	2005	72 %	71 %	82 %	72 %	74 %		78 %
	2006	77 %	61 %	80 %	76 %	94 %	78 %	77 %
	2007	79 %	77 %	80 %	70 %	81 %	78 %	72 %
	2008	79 %	74 %	78 %	76 %	91 %	80 %	77 %
Rekommen- dera skola	2005	71 %	67 %	82 %	60 %	64 %		73 %
	2006	73 %	60 %	79 %	65 %	91 %	72 %	72 %
	2007	70 %	76 %	79 %	54 %	84 %	71 %	64 %
	2008	73 %	70 %	77 %	63 %	90 %	75 %	72 %